

PROFESOR STANISŁAW PUPPEL. SZKIC DO PORTRETU

Ut seres, ita metes („jak posiejesz, tak zbierzesz”)

Cyceron

Życie i Nauka

Profesor Stanisław Puppel urodził się dnia 22 kwietnia 1947 roku w Starogardzie Gdańskim, w stolicy Kociewia. To było miejsce jego dzieciństwa i wczesnej młodości, to tu na kocborowskim (Kocborowo, jedna z ośmiu dzielnic Starogardu Gdańskiego) podwórku starej XIX-wiecznej kamienicy stanowiącej część Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych, niezwykle zasłużonej dla psychiatrii polskiej placówki, czas spędzony z przyjaciółmi z sąsiedztwa wspomina z nostalgią do dziś, przywołując ciągle nierzadko już zapomniane gry i zabawy, wspólne śpiewy i grę na akordeonie. Niewątpliwie piękne lata dzieciństwa i wczesnej młodości spędzone w tym bardzo ciekawym rejonie międzykulturowym, na styku Kociewia, Kaszub i Borów Tucholskich, zawsze miały istotny wpływ na tolerancyjną dla różnych kultur lokalnych postawę Pana Profesora. Szkołę podstawową w swym rodzinnym mieście ukończył w 1961 r. i w tym też roku rozpoczął naukę w czołowym dla szkolnictwa średniego w całym regionie Pomorza Wschodniego (Gdańskiego) starogardzkim I Liceum Ogólnokształcącym im. Marii Skłodowskiej-Curie, gdzie przed wojną pierwszym polskim i wielce prominentnym dla rozwoju szkolnictwa średniego na Pomorzu dyrektorem był Jego wuj Jan Puppel. W 1965 roku, rozważał podjęcie studiów w UAM na kierunku biologia, jednakże poczekał jeden rok, by w 1966 podjąć studia anglistyczne na tymże Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, które ukończył w 1971 na podstawie pracy magisterskiej pt. „The structure of unstressed (pre-tonic) syllables in Modern English”, napisanej pod kierunkiem Profesora Jacka Fisiaka. Była to pierwsza tak starannie opracowana strukturalna analiza trudnego dla fonii angielskiej zjawiska sylaby pretonicznej we współczesnej

angielszczyźnie. Był jednym z pięciu pierwszych absolwentów otwartej w 1965 roku filologii angielskiej. Do dziś pamięta datę obrony pracy magisterskiej: 12.05.1971 r.

Po zakończeniu studiów *summa cum laude* to właśnie Instytut Filologii Angielskiej UAM stał się Jego podstawowym miejscem pracy, gdzie w latach 1971–2002 był pracownikiem naukowo-dydaktycznym. W Instytucie tym przeszedł wszystkie szczeble kariery akademickiej, od asystenta do profesora zwyczajnego. Tam też, pod kierunkiem swojego opiekuna naukowego, wybitnego anglisty Profesora zw. dr. hab. Jacka Fisiaka, uzyskał stopień doktora (1979) na podstawie rozprawy pt. „Word stress in English and Polish”, będącej jedną z pierwszych w Polsce prób zastosowania informacji leksykalnych w wyjaśnianiu zjawisk akcentuacyjnych, a następnie stopień doktora habilitowanego (1987)¹ na podstawie pierwszej w Polsce rozprawy poświęconej psychomechanice produkcji mowy, by w roku 1997 ostatecznie objąć stanowisko profesora zwyczajnego w tymże Instytucie.

Działalność naukową Profesor Puppel na początku związał z językoznawstwem angielskim, w szczególności zaś z fonetyką i fonologią współczesnej angielszczyzny. Fascynacja językiem angielskim i polskim w ich warstwie dźwiękowej sprawiła, że we wczesnych stadiach swojej kariery naukowej i dydaktycznej poświęcił się dodatkowo fonologii i fonetyce tych języków w ramach rozwijanego ówczesnie intensywnie przez Profesora Jacka Fisiaka językoznawstwa kontrastywnego angielsko-polskiego, otrzymawszy w latach swoich studiów znakomite przygotowanie teoretyczno-praktyczne o nachyleniu językoznawczym. Miał też to szczęście pozostawać we wczesnym okresie swojej kariery akademickiej pod wpływem wielkich osobowości naukowych. Od swoich Mistrzów i późniejszych Kolegów, Profesorów Jacka Fisiaka, Wiktora Jassemę, Kazimierza Polańskiego, Petera Ladefogeda, Jana Cygana i Waldemara Martona, otrzymał właściwe wzorce solidności naukowej i wzorzec otwartej postawy na różne współzależności w obrębie szerokiego paradygmatu językoznawczego. Należy w tym miejscu nadmienić, że Profesor Puppel jest współautorem pierwszego w Polsce i uznanego w świecie podręcznika do nauki wymowy polskiej dla cudzoziemców pt. *A handbook of Polish pronunciation for English learners* (dwa w pełni wyczerpane wydania miały miejsce w 1977 i 1979 roku) stanowiącego pokłosie Jego wczesnodydaktycznych, lecz bogatych, doświadczeń związanych z nauczaniem fonii angielskiej i polskiej.

Pan Profesor w trakcie swojej ponad czterdziestopięcioletniej pracy naukowo-dydaktycznej odbył również wiele staży zagranicznych w prestiżowych ośrodkach naukowych, między innymi w State University of New York, College at Fredonia w roku akademicki: 1973/1974, był to staż naukowo-dydaktyczny odbyty przed uzyskaniem stopnia doktora nauk humanistycznych jako Visiting Assistant Professor of English. Z kolei w roku akademickim 1982/1983 przed uzyskaniem stopnia

---

¹ Praca ta została wydana w 1988 jako: *Aspects of the psychomechanics of speech production*. Pozań: Wydawnictwo Naukowe UAM.

naukowego doktora habilitowanego nauk humanistycznych Pan Profesor odbył staż w charakterze Fulbright Senior Research Fellow w czołowym amerykańskim University of California at Los Angeles (UCLA). Kolejnym stażem naukowo-dydaktycznym już po uzyskaniu stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk humanistycznych w charakterze Visiting Associate Professor of English odbył Pan Profesor w The American University, Washington, D.C., w roku akademickim 1989/1990.

Na swojej liście staży Pan Profesor ma również staże naukowe w prestiżowych uczelniach: Brown University, Providence, Rhode Island (Październik 1992 r. oraz 2–10 Wrzesień 2001 r.); Universitetet i Tromsø, Norwegia (29 września – 30 listopada 1993 r.) w charakterze Visiting Research Scholar oraz Universität Bamberg w Bambergu (23 październik – 20 listopad 1995 r. oraz 15 maja – 26 maja 2000 r. Te ostatnie to stypendia badawcze DAAD we współpracy w zakresie filologii angielskiej z wybitnym anglistą niemieckim Profesorem Wolfgangem Viereck'em.

Krąg zainteresowań naukowych Profesora Puppla wykracza jednak zdecydowanie poza językoznawstwo angielskie. Od wielu lat Profesor zajmuje się psycholingwistyką, którą w latach osiemdziesiątych ubiegłego wieku wprowadzał do programu nauczania w Instytucie Filologii Angielskiej UAM, a w ostatnich latach, tj. od objęcia stanowiska kierownika Katedry Ekokomunikacji UAM do chwili obecnej, szczególnie intensywnie rozwija rozważania ekolingwistyczne oraz komunikologię. Najnowszy kierunek zainteresowań Profesora Puppla jest związany z tworzeniem podstaw teorii wizerunku w kontekście zjawiska odniesienia sukcesu lub poniesienia niepowodzenia przez komunikatora w mniej lub bardziej otwartej przestrzeni publicznej. Jest także zaangażowany w tematykę dotyczącą pochodzenia i ewolucji języka i komunikacji, której poświęcił unikatową i objętościowo monumentalną bibliografię². Jednocześnie Profesor Puppel rozpoczął serię publikacji na temat proponowanego przez Niego zupełnie nowego podejścia do języka i komunikacji, przyjmującego za centralne zjawisko przepływu, które to podejście nazwał reolingwistyką³.

---

² Puppel, S. (red.). 2011. *A bibliography of writings on the origins and evolution of language and communication*. Publikacje Elektroniczne (e-publications: E Book CD-ROM) Katedry Ekokomunikacji UAM. 1580 str.

³ Między innymi warto wymienić choćby publikacje takie jak: Puppel, S. 2009. „Natural language robustness-, natural language ‘viscosity’-, and teacher population density-dependence as co-indicators of success in foreign/second language teaching and learning: a combined ecolinguistic-rheolinguistic approach to English”. W zbiorze: Wolny, R.W. (red.). *On time: reflections on aspects of time in culture, literature and language*. Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego. 235–241.

Puppel, S. 2010. „Remarks on language as a rheological-ecological entity: towards a flow-design-synergy approach”. W zbiorze: Puppel, S. i M. Bogusławska-Tafelska (red.). *New pathways in linguistics 2010*. Tom 3. 165–176.

Puppel, S. 2012. „W stronę reolingwistycznego podejścia do języka”. W zbiorze: Zaniewski, J. i A. Serwicka-Kapała (red.). *Edukacja dla przyszłości*. Białystok: Wydawnictwo Uczelniane Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania. Tom IX. 101–118.

Jednym z wiodących wątków uprawianych przez Pana Profesora Puppla jest podkreślanie istotnej funkcji tożsamościowej każdego języka narodowego czy etnicznego. Profesor stara się zaszczepić u swoich współpracowników i studentów świadomość odnośnie równości wszystkich języków w perspektywie nie tylko porównawczej lecz przede wszystkim w perspektywie ekolingwistycznej. Zagadnieniu temu, omawianemu w ramach podejścia zwanego przez Niego ekokratycznym, poświęcił szereg swoich artykułów. Trzeba także mocno podkreślić, że pomimo doskonałej znajomości języka angielskiego, Profesor nigdy nie zapomina o niezwykle tożsamościowo ważnej pozycji języka polskiego jako języka ojczystego (rodzimego), co nie zdarza się często wśród badaczy anglistów i co mocno idzie na przekór dzisiejszym tendencjom szczególnie faworyzującym język angielski jako język dyskursu naukowego. Zawsze też podkreśla jak istotna jest mowa ojczysta dla tożsamości każdego komunikatora i dla istnienia danego języka naturalnego. Profesor zawsze powtarza, że prace naukowe współpracowników jak i prace magisterskie studentów napisane w języku polskim są równie wartościowe jak te napisane w języku angielskim.

Profesor Puppel jest twórcą teorii translingwizmu i transkomunikacji, w której podkreśla znaczenie współlistnienia wszystkich języków naturalnych, posiadających określone i zróżnicowane stopnie tężyzny i kontaktujących się z sobą w przestrzeni językowo-komunikacyjnej, nazwanej przez Niego globalną areną języków naturalnych. Podkreśla przy tym niekorzystną i często słabnącą pozycję wielu języków wobec globalizującej roli dzisiejszego hegemonia językowego, którym jest język angielski. Według Profesora Puppla hegemonia języka angielskiego wynika z jego tzw. lingwopresji zewnętrznej wyrażanej w ekspansywnej jego podaży wspomaganą wydatnie przez tzw. lingwopresję wewnętrzną, organizowaną wewnątrz wspólnoty go przyjmującej przez różne gremia opiniotwórcze, w tym dziennikarzy, nauczycieli języka angielskiego, środowiska naukowe, przedstawicieli administracji centralnej i lokalnej, przedstawicieli biznesu, etc. Współ środowiska te utrzymują dominująco-hegemonistyczną pozycję języka angielskiego w globalnej arenie języków naturalnych. Zjawisko to opisał w szczególnie ważnym artykule pt. „Interlingwalizm czy translingwalizm? Interkomunikacja czy transkomunikacja? Uwagi w kontekście współlistnienia języków naturalnych w ramach globalnej wspólnoty kulturowo-językowo-komunikacyjnej” (2007).

Niezwykle istotną dla całości naukowego dorobku ekolingwistycznego Profesora jest także koncepcja transkomunikatora rodzimego, a więc użytkownika zasobów języka rodzimego zdolnego do transkulturowego, transjęzykowego, transetnicznego i transkomunikacyjnego funkcjonowania w szerokiej i zmiennej przestrzeni kultu-

---

Puppel, S. 2013. „Uwagi w sprawie ‘stawania się’ języka naturalnego w perspektywie reolingwistycznej”. W zbiorze: Puppel, S. i T. Tomaszewicz (red.). *Scripta manent – res novae*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM. 341–347.

rowo-językowo-komunikacyjnej⁴. Koncepcja ta stanowi twórcze poszerzenie przestarzałego już pojęcia tzw. *native speaker* i umieszcza użytkownika języka w trzech podstawowych porządkach komunikacyjnych: ustnym, graficznym i hybrydowym. Tak więc, jak wskazują liczne publikacje Jubilata, zainteresowania naukowe Profesora ewoluowały od fonologii i fonetyki kontrastywnej angielsko-polskiej, którymi zajmował się zarówno w pracy magisterskiej (poświęconej sylabie), rozprawie doktorskiej (poświęconej akcentowi wyrazowemu) jak i rozprawie habilitacyjnej (pierwszej w Polsce publikacji poświęconej zagadnieniu psychomechaniki produkcji mowy), poprzez dalsze prace psycholingwistyczne do ekolingwistyki, reolingwistyki i komunikologii i teorii wizerunku⁵. Bardziej wyczerpujący opis dokonań naukowych Profesora Puppla znajdzie Czytelnik w publikacji ucznia Profesora, dr Marcina Krawczaka, zamieszczonej w niniejszym tomie. Nam przychodzi tylko podkreślić ogrom dokonań Jubilata na polu naukowym.

Działalność dydaktyczna i organizacyjna

Ponad czterdzieści pięć lat pracy Profesora Puppla w Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu wypełniały nie tylko badania naukowe, ale także niezwykle udana i pełna pasji praca dydaktyczna Jubilata na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych. W świecie i w Polsce żyje całkiem spora gromadka osób (86) z tytułem zawodowym licencjata filologii, (240) z tytułem magistra filologii oraz (29), które pod Jego kierunkiem uzyskały stopień doktora a także spora grupa osób ze stopniem doktora (26), których rozprawy Jubilat recenzował. Wychowankowie jak i współpracownicy Profesora zawsze cenili Jego otwartość na wszelkie innowacje w nauce i wiedzę, że zawsze mogą liczyć na Jego wsparcie. Zresztą Profesor stale zachęca do nieustannych poszukiwań i unikania, jak konsekwentnie twierdzi, niekorzystnego dla rozwoju naukowego każdego badacza zamykania się jedynie w wąskich specjalizacjach.

Podczas swojej długoletniej pracy zawodowej Pan Profesor piastował różne funkcje w swojej ukochanej poznańskiej Almae Matris. Należy tu wymienić choćby

---

⁴ Między innymi warto wymienić choćby publikacje takie jak: Puppel, S. (red.). 2011. *Transkomunikacja. W stronę sprofilowania przestrzeni publicznej jako wielopłaszczyznowej przestrzeni komunikacyjnej*. Poznań: Katedra Ekokomunikacji UAM. 194 str.

Puppel, S. 2011. „Human communication and communicative skills: a general philosophy and evolving practical guidelines”. W zbiorze: Puppel, S. i M. Bogusławska-Tafelska (red.). 2011 *New pathways in linguistics 2011*. Tom 4. 107–118.

Puppel, S. (red.). 2012. *Transkomunikacja II*. Poznań: Katedra Ekokomunikacji UAM. 133 str.

⁵ Tu warto wymienić między innymi ważną publikację: Puppel, S. 2016. „Kuźnia Hefajstosa czyli krótki zarys teorii wizerunku w komunikacji człowieka”. *Scripta Neophilologica Posnaniensia* XVI. 109–124.

następujące funkcje: kierownik Zakładu Akwizycji Języka IFA UAM w latach 1995–2002, Prodziekan Wydziału Neofilologii UAM w latach 1990–1996, Dziekan Wydziału Neofilologii UAM w latach 1996–2002, założyciel i pierwszy kierownik Katedry Filologii Angielskiej w WSP w Olsztynie w latach 1995–1999, pierwszy kierownik Katedry Filologii Angielskiej w UWM w Olsztynie w latach 1999–2000, organizator i opiekun Zakładu Filologii Angielskiej w Instytucie Pedagogiczno-Artystycznym UAM w Kaliszu w latach 1998–2002, wieloletni z-ca Przewodniczącego Komitetu Głównego Olimpiady Języka Angielskiego w latach 1990–2005, któremu przyświecało zaproponowane przez Jubilata motto: *Lepsza znajomość języków obcych jednym z głównych warunków zbliżenia między narodami* oraz w szczególności pomysłodawca, założyciel i kierownik Katedry Ekokomunikacji UAM w latach 2002–2017.

Był również i jest nadal zaangażowanym członkiem wielu gremiów. Warto chociażby dodać, iż Pan Profesor jest członkiem następujących międzynarodowych i krajowych organizacji i towarzystw naukowych:

1. Det Norske Videnskaps-Akademi,
2. Agder Vitenskapsakademi,
3. Polskie Towarzystwo Językoznawcze,
4. Polskie Towarzystwo Lingwistyki Stosowanej,
5. Polskie Towarzystwo Fonetyczne,
6. International Association of University Professors of English (w latach 1999–2003),
7. Polish Fulbright Alumni Association (do chwili obecnej),
8. Komitet Neofilologiczny PAN (lata 1996–1999, 1999–2002).

Pan Profesor jest także członkiem komitetów naukowych i rad naukowych następujących czasopism: *Acta Neophilologica*, *Glottodidactica*, *Heteroglossia*, *Humanistyczne Centrum Badań „Dyskurs Wielokulturowy”*, *Lingua ac Communitas*, *Linguistics Applied*, *Oikeios Logos*, *Philologica Wratislaviensia: Acta et Studia*, *Polish Studies in English Language and Literature*, *Scripta Neophilologica Posnaniensia*, *Scripta de Communicatione Posnaniensi*, *Studia Anglica Posnaniensia* (w latach 2001–2014), *Studia Phonetica Posnaniensia*.

Profesor Puppel jest również świetnym organizatorem życia naukowego, między innymi, jako kierownik zespołu ds. praktycznej nauki języka angielskiego w Instytucie Filologii Angielskiej UAM w latach 1977–1982 opracował całościowy zestaw sylabusów do przedmiotu ‘praktyczna nauka języka angielskiego’. Był to pierwszy tego typu zestaw sylabusów przedmiotowych w anglistykach polskich. A już jako kierownik Katedry Ekokomunikacji UAM opracował program nauczania w zakresie unikatowej specjalności o nazwie ‘lingwistyka stosowana – ekokomunikacja’, którą Wydział Neofilologii UAM oferował jako dwuletnie studia uzupełniające magisterskie (nienauczycielskie) w latach 2002–2016. Opracował również pionierski program nauczania w zakresie specjalności o nazwie ‘komunikacja wizerunkowo-media-

cyjna', którą z kolei Wydział Neofilologii UAM uruchomił w roku akademickim 2016/2017 jako dwuletnie studia uzupełniające magisterskie (nienauczycielskie).

Warto wspomnieć, iż jako Prodzikan Wydziału Neofilologii UAM, Profesor był pomysłodawcą i zorganizował dwa ogólnopolskie Fora Neofilologów (1994, 1995), które przygotowały grunt pod przyjęcie formuły studiów 3 + 2 na studiach neofilologicznych w Polsce. Z kolei jako Dziekan Wydziału Neofilologii UAM był Pan Profesor pomysłodawcą i z sukcesem realizował, przy wsparciu ówczesnych władz rektorskich UAM, budowę nowoczesnej trzypiętrowej biblioteki wydziałowej *Biblioteka Filologiczna Novum*, która pomieściła i scaliła wszystkie zasoby biblioteczne Wydziału Neofilologii UAM, uzyskał i utrzymał w latach 1997–2002 najwyższą kategorię (A+) dla Wydziału Neofilologii UAM przyznaną Wydziałowi przez ówczesny Komitet Badań Naukowych (KBN).

Za swą wszechstronną pracę naukowo-dydaktyczną Pan Profesor Puppel był wielokrotnie odpowiednio doceniany i nagradzany, jest bowiem Kawalerem Krzyża Oficerskiego Orderu Odrodzenia Polski, Srebrnego Krzyża Zasługi, Medalu Komisji Edukacji Narodowej, a także Medalu Złotego za Długoletnią Służbę. Został także doceniony przez Norweską Akademię Nauk i Akademię Nauk Agder, których jest członkiem. Listę tę dopełniają trzy nagrody ministerialne i długa lista nagród JM Rektora UAM.

Szkic powyższy byłby niekompletny, gdybyśmy jako uczennice Profesora Puppla nie wspomniały w tym miejscu, jak bardzo cieszymy się z naszej wieloletniej współpracy z Jubilatem. Zawdzięczamy Mu bowiem nie tylko wybór naszych ścieżek naukowych i zawodowych, ale także bardzo udany i niezwykle przekonywujący model zaangażowanego i zdyscyplinowanego i przy tym życzliwego młodszego uczonego. Model ten Profesor Puppel nam konsekwentnie i z radością ukazywał w ciągu wielu lat ścisłej z Nim współpracy, przy okazji pokazując nam jak satysfakcjonujący i pożyteczny zarazem może być żywot uczonego.

dr Marta Koszko
dr Kinga Kowalewska
prof. UAM dr hab. Joanna Puppel
dr Emilia Wąsikiewicz-Firlej
mgr Elwira Wilczyńska